

9. BÖLÜM

SERBEST BÖLGELER (S.B)

- S.B. İŞLEVİ, YARARLARI ve SAKINCALARI
- S.B. ÇEŞİTLERİ
- DÜNYADA SERBEST BÖLGELER
- TÜRKİYE 'DE SERBEST BÖLGELER
- S.B. FAALİYET ve RUHSAT ALANI
- S.B. ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER
- S.B. DIŞ TİCARET
- S.B. KAMBIYO İŞLEMLERİ
- S.B. MALLAR VE İŞLEMLER
- S.B. GELİRLERİ
- S.B. ÇALIŞMA ESASLARI ve SAATLERİ
- S.B. SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI
- S.B. VERGİLER ve MUAFİYETLER
- S.B. FAİZ, REPO ve KUR FARKLARI
- S.B. FASON İŞLEMLER
- S.B. HİZMET İHRACATI
- S.B. KDV
- S.B. ÖTV
- S.B. DÜZENLENEN BELGELER

9. SERBEST BÖLGELER (S.B)^{*1}

Serbest Bölgeler, buldukları ülkenin siyasi sınırları içinde yer alır. Fakat bulunduğu ülkede; dış ticaret, vergi ve gümrük mevzuatı açısından gümrük hattı dışında sayılan bölgelerdir.

Serbest Bölgeler; snai (üretim) ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerlerdir. Serbest bölgeler güvenliği yüksek üretim bölgesidir.

Serbest bölgelerde; ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemeler uygulanmaz ya da kısmen uygulanır.

SERBEST BÖLGELERİN GENİŞ TANIMI AŞAĞIDAKİ GİBİ YAPILIR;

Genel olarak serbest bölgeler; ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, snai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerlerdir

TANIMDAN YOLA ÇIKARAK SERBEST BÖLGELER KISACA;

- Ülkedeki ticari ve mali düzenlemelerin istisna tutulduğu ya da kısmen uygulandığı bölgelerdir.
- Üretim ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin sunulur.
- Fiziki olarak ülkede içinde, diğer kısımlardan ayrılmış bölgedir.
- Türkiye de Serbest bölgeler, Gümrük Bölgesinin bir parçasıdır.

SERBEST BÖLGELER AŞAĞIDAKİ ÖZELLİKLERE SAHİPTİR;

- İthalat vergileri ile ticaret politikaları bu bölgede uygulanmaz.
- Serbest bölgeye gelen eşya gümrük rejimine tabi tutulmaz.
- Serbest bölgeye gelen eşya üretim ve ihracat amaçlı kullanılır.
- Serbest bölgede eşya süresiz kalabilir, depolanabilir.
- Serbest bölgeye giriş ve çıkışlar denetime tabidir.

^{*1}Bu bölümde büyük ölçüde (25.04.2020 t.,31109 s. R.G).S.B. Kn. ve Yönt. 'den yararlanılmıştır.

ÖZET OLARAK;

Serbest bölgeler; ihracat için yatırım ve üretimi artırmak, yabancı sermaye girişi ile teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkânlarından daha fazla yararlanmak üzere kurulur.

Ülkemizde serbest bölgelerde yer ve sınırlarının tayini, yönetimi, faaliyet konularının belirlenmesi, işletilmesi, bölgelerdeki yapı ve tesislerin teşkili ile ilgili işlemler “*Serbest Bölgeler Kanunu*” ile düzenlenir.

9.1. Serbest Bölgelerin Amacı, İşlevi, Yararları Ve Sakıncaları

9.1.1. SERBEST BÖLGELERİN KURULUŞ AMACI

Serbest bölgeler bulunduğu ülke sınırları içinde ve dışındaki yerli ve yabancı girişimcileri;

- a) İhracata yönelik yatırım ve üretim yapmaya teşvik eder,
- b) Ülkeye doğrudan yabancı yatırımlarının akışını sağlar,
- c) Teknoloji girişini hızlandırır, teknolojik alt yapıyı geliştirir,
- d) Yerli ve yabancı işletmelere ucuz ithalat yapma olanağı sağlar,
- e) Rekabet edilebilir ihracata yönlendirir ve özendirir,
- f) Uluslararası ticareti geliştirmeye teşvik eder.
- g) Ar-Ge yatırımlarında teşvik ve muafiyetlerden yararlanır.

9.1.2. SERBEST BÖLGELERİN İŞLEVI

Serbest bölgelerin işlevleri aşağıda açıklanmıştır.

- a) Ülkeye yabancı sermaye ve teknolojilerin girmesine, getirilmesine imkân sağlayacak uygun zemin yaratır.
- b) Sanayicinin ihtiyaç duyduğu hammadde, yardımcı madde ve ara mallarının kolaylıkla, istenilen miktarda ve zamanda tedarikine imkân sağlar.
- c) S.B 'ler; malların süresiz kalabildiği depo özelliğine sahiptir.

- d) Serbest bölgelere sağlanan teşvik ve avantajlarla düşük maliyetli mal üretimi ve ihracatı gerçekleştirilir.
- e) Ülke (*Türkiye*) dışından gelen malların, transit olarak diğer ülkelere satılmasına olanak sağlar. Transit ticaret yaratır.
- f) Yeni ve modern üretim, ticaret ve iş sahaları açılmasını sağlar.
- g) Yeni ve teknolojik istihdam olanakları yaratır.
- h) Ülkenin (*Türkiye 'nin*) ihraç ürünlerinin serbest bölgeden ihracatı kolaylaŐır. Dış pazarlara ulaşımı ve tanıtımı hızlanır.

9.1.3. SERBEST BÖLGELERİN YARARLARI

Serbest bölgelerin yararları aşağıda açıklanmıştır;

1) Üretici firmalar için vergi avantajları yaratır.

Üretici firmaların serbest bölgede elde ettikleri kazançlar; gelir ve kurumlar vergisinden muaftır. S.B. faaliyetleriyle ilgili olarak düzenlenen resmi kâğıtlarda, damga vergisi ve harç istisnası vardır.

Not: *Bakınız; bu konuda geniş bilgi ve örnek uygulama; aynı bölümde "9.4.10. Serbest Bölgelerde Vergi İstisnası" adlı başlık altında açıklanmıştır.*

2) Orta ve uzun vadede geleceği planlama imkânı sağlar,

Serbest bölgelerde "Faaliyet Ruhsatı" süreleri bellidir. Yatırımcı için planlama yaparken zaman önemlidir.

Türkiye deki Serbest Bölgelerde;

- Hazır işyeri kiralayan kiracı-kullanıcı firmalar için 15 yıl,
- Hazır işyeri kiralayan üretici-kiracı-kullanıcı firmalar için 20 yıl,
- Kendi işyerini inşa eden yatırımcı-kullanıcı firmalar için 30 yıl,
- Kendi işyerini inşa eden üretici-yatırımcı-kullanıcı firmalar için 45 yıl, süreli faaliyet ruhsatı düzenlenir.

Serbest bölgede faaliyet ruhsat süreleri yatırımcı kullanıcılara hazinenin özel mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binalar kiralanabilir veya bunlar üzerinde 49 yıla kadar irtifak hakkı tesis edilir.

3) Kâr transferi imkânı sağlar.

S.B. faaliyetlerinden elde edilen kazanç ve gelirler, hiç bir izne tabi olmaksızın yurt dışına veya Türkiye 'ye serbestçe transfer edilir.

4) Ticaret kolaylığı yaratır.

Serbest bölgelerde ticaret kolaylığı sağlayan avantajlar vardır.

Bu avantajlar aşağıda açıklanmıştır.

- a) Serbest bölgeler ile Türkiye'nin diğer yerleri arasında yapılan ticarete dış ticaret rejimi hükümleri uygulanır.

Örnek; Türkiye'den serbest bölgeye satılan mallar ihracat rejimine, S.B 'den Türkiye 'ye satılan mallar ise ithalat rejimine tabidir.

- b) Serbest bölge ile diğer ülkeler ve diğer serbest bölgeler arasında dış ticaret rejimi hükümleri uygulanmaz.
- c) Serbest bölge kullanıcıları Türkiye 'den ihracat rejimi uygulanmak (*gümrük beyannamesi düzenlenmek*) suretiyle katma değer vergisi (*KDV*) ödemedi mal satın alabilirler.
- d) Türkiye deki serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalar, tüketim malzemelerini en kısa sürede temin etmek için 5.000.- \$ dolar ve eşitine kadar Türkiye mahreçli malları *isterlerse* ihracat rejimine tabi tutmadan *gümrük beyannamesi düzenlemeden* Türkiye den satın alabilirler. (*SB.Ynt.30*)

5) Gümrük vergisinden arındırılmış ticari faaliyet imkânı vardır.

Vergi işlemlerinden arındırılmış ticari faaliyet yapılır. Serbest bölge dışından gelen, serbest bölgeden diğer serbest bölgelere mal çıkışında ve girişinde vergi muafiyetleri vardır.

Serbest bölgede faaliyette bulunan işletmelerin transit beyannamelerinde damga vergisi istisnası vardır. (*Güm. Gn. Md. 7623 s.yz.*)

6) A.B ve gümrük birliği kriterlerinin gerektirdiği serbest dolaşım belgelerinin temini kolaydır.

Serbest bölgede; serbest dolaşım belgelerinin düzenlenmesi için aşağıdaki şartlar aranır;

- a) Serbest bölgeler, “Türkiye + AB Gümrük Birliğinin” parçası sayıldığından, bölgelerden Türkiye veya AB menşeli ürünler ile Türkiye ’de serbest dolaşım durumunda bulunan ürünlerin A.TR Belgesi düzenlenerek AB’ye gönderilmesi mümkündür.
- b) Üçüncü ülke menşeli ürünler ise ortak gümrük tarifesinde belirtilen oran üzerinden Serbest Bölge Gümrük Müdürlüğüne gümrük vergisi ödenerek serbest dolaşıma geçirildikten sonra A.TR Belgesi düzenlenerek AB’ye gönderilebilir.

7) Teşviklerde “Eşitlik Prensibi” ne dikkat edilir.

Serbest bölgede sağlanan teşvik ve avantajlardan yerli ve yabancı bütün firmalar eşit olarak yararlanır. İşleticiler ve kullanıcılar, yatırım ve üretim safhalarında Bakanlar Kurulu’nca belirlenecek vergi dışı teşviklerden de yararlanır.

8) Mallar için zaman kısıtlaması yoktur.

Serbest bölgede mallar sınırsız kalabilir. Serbest bölgeler aynı zamanda bir antrepo özelliğine sahiptir. Serbest bölgeye sokulması yasaklanmış mallar, bölgede depolanamaz.

9) Pazar ihtiyaçlarına ve şartlarına göre serbestçe belirlenecek ticari faaliyet imkânı vardır.

Gümrük ve kambiyo mükellefiyetlerine dair mevzuat hükümleri ile üretici işletmelerin talepleri hariç olmak üzere, fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz.

10) Gerçekçi enflasyon muhasebesi uygulanır.

Serbest Bölgedeki faaliyetlerle ilgili her türlü ödeme dövizle yapılır. Döviz alış kuru uygulanır.

11) Yerli ve yabancı pazarlara erişime imkânı vardır.

Serbest bölgelerden Türkiye ’ye yönelik mal satışına ve serbest bölge ile diğer ülkeler arasında yapılacak ticarete kısıtlama yoktur. Serbest bölgelerden yurt içine mal satışına, (*tüketim malları ve riskli mallar dışında*), her hangi bir kısıtlama getirilmemiştir.

12) Bürokrasinin azaltılmasına dikkat edilmiştir.

Başvuru ve faaliyet süresince her türlü bürokrasi en aza indirilmiştir. Serbest bölgeler özel sektör şirketlerince işletilir.

13) Türkiye deki S. Bölgeler stratejik avantaja sahiptir.

Serbest bölgelerimiz, AB ve Orta Doğu pazarlarının yakınında, Akdeniz, Ege ve Karadeniz 'deki büyük limanlara, uluslararası havaalanlarına, karayolu ağlarına, kültür, turizm ve eğlence merkezlerine yakın yerlerde kurulmuştur.

14) Her türlü ticari ve sınai faaliyete uygun ve ucuz altyapı kurulmuştur.

Serbest bölgelerin altyapısı gelişmiş ülkelerdeki benzerleri ile aynı standarttır. Geniş üretim sahalarına ve limanlara sahiptir.

15) Tedarik zincirinden yararlanma kolaylığı vardır.

Serbest bölgeler ihracata yönelik üretim yapan firmalara, hammadde ve yardımcı madde temininde, kaliteli, dünya fiyatları ve şartları ile kesin-tisiz tedarik imkânları vardır.

9.1.4. SERBEST BÖLGELERİN SAKINCALARI

- a) Uluslararası standartlara uygun serbest bölge kurma maliyetleri yüksektir.
- b) Serbest bölgelerin kurulmasında genelde hava, tren, deniz ve kara yolu taşımacılıklarına yakın bölgeler tercih edildiğinden, çevre ve doğanın korunması amacıyla alt yapı harcamaları, büyük bütçe ve planlama gerektirir.
- c) Serbest bölgeler o ülkede ithalatı artırıcı etki yaratabilir,
- d) Serbest bölgede kurulan yabancı firmalar, dış pazarda yerli firmalar ile rekabete girebilirler.
- e) Serbest bölgede üretilen mallar, serbest bölgenin bulunduğu ülke iç pazarında satılırsa yerli üreticiye olumsuz etkileyebilir.
- f) Serbest bölge denetimin zayıflaması halinde kaçakçılık ve benzeri faaliyetler artabilir.
- g) Serbest bölgelerde denetim zayıflığı çevre kirliliği yaratabilir.

- h) Genelde gelişmiş ülkelerdeki serbest bölgelerde üretim yapan işletmeler kullandıkları girdilerin önemli bölümünü ucuz üçüncü ülkelerden tedarik etmektedir.

9.1.5. SERBEST BÖLGE ÇEŞİTLERİ

Serbest bölgeler, bölgede yer alan ticari ve sınai faaliyetlerin özelliğine göre aşağıdaki şekilde çeşitlendirilmiştir.²

- 1) **SERBEST TİCARET BÖLGESİ**, Dış ticarete ilişkin mevzuat ve kısıtlamaların tamamen ve kısmen uygulanmadığı bölgelerdir. Ülkelerin en çok uyguladığı modeldir.
- 2) **SERBEST LİMANLAR**, Yabancı menşeli malların kullanılmak, yerel olarak tüketilmek veya tekrar satılmak üzere tüm limanın etrafını çeviren veya bir bölgesini içine alan, gümrük vergileri uygulanmadan veya en düşük tarifinin uygulandığı alana serbest liman denir.
- 3) **TRANSİT BÖLGE**, Denize kıyı olan ülkelerin, denize yakın veya yeterli çıkışı olmayan komşu ülkelerin depolama ve dağıtım merkezleri şeklinde kullanılması için sınırlara yakın kurulan alana transit bölge denir. Malların komşu ülkeden ev sahibi ülkeye transit olarak geçişinde gümrük vergileri, ithalat kontrolleri ve birçok giriş formaliteleri uygulanmaz.
- 4) **SERBEST ÇEVRE**, Serbest çevre serbest limana benzer. Ancak ülkenin uzak, gelişmemiş bölgesinde yer alır. Genelde ulusal ticaret kanalları yoluyla temin edilemeyen yerel yönetim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yöneliktir.
- 5) **SERBEST ÜRETİM BÖLGESİ**, İhracat yönelik montaj ve hafif imalat sanayinin üretiminin yapıldığı bölgelerdir.
- 6) **İKİZ FABRİKALAR**, İhracat işlemlerine ait bölgelerin değişik bir türüdür. İkiz fabrikaların bir türü ABD ile Meksika sınırında kurulmuştur. Meksika firmaları ABD 'de üretilmiş parçaları gümrük vergisi ödmeden ithal etmektedir. Meksika da montaj yapılmaktadır. Sonra tekrar ABD pazarına gümrüksüz ihraç edilmektedir. ABD sadece Meksikada eklenen değere vergi koymak-

² Işık İ., Çabuk M., a.g.e.

tadır. Bu uygulama önce sınır bölgelerde başlamış, daha sonra ülke geneline yayılmıştır.

- 7) YATIRIM BÖLGELERİ**, Yatırım bölgeleri, ekonomik bakımdan geri kalmış alanlarda istihdam ve yatırımları artırmak için firmalara özel teşvikler verilen yatırım alanlarıdır.
- 8) SERBEST BANKACILIK VEYA KIYI BANKACILIĞI**, Uluslararası piyasalarda dolaşan yabancı sermayeyi çekmek için yaratılan bölgelerdir. Bu bölgelerde döviz kontrolleri, krediler üzerindeki faiz oranları, karşılık oranları gevşetilmekte veya tamamen kaldırılmaktadır.
- 9) ÖZEL GÜMRÜK KOLAYLIKLARI**; Yurt dışından gelen malların satılincaya kadar bekletildiği gümrük kontrolü ve gümrük idaresi denetiminde bulunan depolardır. Mallar depoda kaldığı sürece gümrük vergisi ödenmez. Satılması ve depodan çıkması halinde ithalat ve gümrük vergileri uygulanır.

9.1.6. DÜNYADA SERBEST BÖLGELER VE İSTATİSTİK RAKAMLARI

Dünyada ilk serbest bölge limanı 1547 yılında İtalya da kurulmuştur. Bölgeye ithalat ile ilgili tüm gümrük vergileri muaf tutulmuştur.

1959 yılında İrlanda da kurulan “Shannon Serbest Bölgesi” dünyada daha sonra kurulacak birçok serbest bölgelere örnek olmuştur.

1966 yılında Tayvan ihraç ürünleri işletme serbest bölgesini kurmuştur. İhracat yönelik üretim amaçlı ilk bölge olan “Kaohsiung İhraç Ürünleri İşletme Bölgesi” dir.

1978 yılında Çin yabancı sermayeyi ülkeye çekmek amacıyla “Özel Ekonomik Bölgeler” adı altında serbest bölgeler düzenlemiştir. Hatta bazı eyaletler tamamen özel ekonomik bölge olarak ilan edilmiştir. Hainan adasında kurulan özel ekonomik bölge eyaletin tamamını kapsar.

Bazı küçük ülkeler serbest bölge sınırlarını ülkenin tamamını kapsayacak şekilde geniş tutmuştur. Singapur, Sri Lanka ve Mauritius buna en güzel örneklerdir.

Dünyada 105 ülkede Serbest Bölge mevcuttur.

Dünyada toplam 882 Serbest Bölge vardır.

Avrupa Birliğinde 32 Serbest Bölge kurulmuştur.

Türkiye de aktif olarak; 18 Serbest Bölge mevcuttur.

9.2.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELER

Türkiye de; ilk serbest bölge 1985 yılında Mersin Serbest Bölgesi olarak kurulmuştur.

2020 yılına kadar farklı bölgeler ve illerde olmak üzere; 18 serbest bölge kurulmuştur.

Türkiye Serbest Bölgelerinde 2.066 yerli, 764 yabancı işletme olmak üzere toplam; 2.830 faaliyet ruhsatına sahip işletme bulunmaktadır.

Türkiye de serbest bölgelerde yaklaşık; 70.000 kişi çalışmaktadır.*1

Türkiye 'deki Serbest Bölgeler Haritası

Türkiye de kurulmuş 2020 yılı itibarıyla mevcut serbest bölgeler ve kuruluş tarihleri aşağıda tabloda açıklanmıştır.*2

TÜRKİYE KURULMUŞ SERBEST BÖLGELER 2020

1	Mersin Serbest Bölgesi	1985
2	Antalya Serbest Bölgesi	1985
3	Ege Serbest Bölgesi	1987
4	İstanbul Atatürk Hava Limanı Serbest Bölgesi	1990
5	Trabzon Serbest Bölgesi	1990
6	İstanbul Trakya Serbest Bölgesi	1990
7	İstanbul Endüstri ve Ticaret Serbest Bölgesi	1992
8	Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	1992
9	Samsun Serbest Bölgesi	1995
10	Avrupa Serbest Bölgesi	1996
11	Rize Serbest Bölgesi	1997
12	Kayseri Serbest Bölgesi	1997
13	İzmir Serbest Bölgesi	1997
14	Gaziantep Serbest Bölgesi	1998
15	TÜBİTAK Marmara Teknoloji Serbest Bölgesi	1999
16	Denizli Serbest Bölgesi	2000
17	Bursa Serbest Bölgesi	2000
18	Kocaeli Serbest Bölgesi	2000

Türkiye de Serbest Bölgelerde yer alan ruhsatlı işletmelerin faaliyet alanları, yerli ve yabancı firma sayıları aşağıda tabloda gösterilmiştir.*3

FAALİYET KONULARI	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
ÜRETİM – SİNAİ	668	296	964
ALIM - SATIM	865	339	1.204
DİĞER – HİZMET	533	129	662
TOPLAM İŞLETME SAYISI	2.066	764	2.830

Kynk; ticaret.gov.tr*1 *2*3

9.2.1.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELERİN ÖZELLİKLERİ

Türkiye de; Serbest Bölgeler (S.B) aşağıdaki özellikleri taşır;

- Serbest Bölgeler, Türkiye gümrük bölgesinin birer parçasıdır.
- Serbest dolaşımda olmayan eşya herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaz.
- Serbest bölgeye konulan eşya serbest bölgede süresiz kalabilir.
- Serbest bölgelerin sınırları ile giriş ve çıkış noktaları gümrük idarelerinin gözetimine tabidir. Bölgeye giriş veya çıkış yapan kişiler ve nakil araçları gümrük idaresi tarafından kontrol edilir.
- Serbest bölgelerde her türlü sınai (üretim), ticari ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir.
- S.B 'de ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemeler uygulanmaz ya da kısmen uygulanır.
- Serbest bölgeler fiziki olarak, sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin uygulandığı yerlerdir.
- Serbest bölge içindeki işlemler, serbest bölge mevzuatına tabidir.
- Serbest bölgeler, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen yerlerdir.

Serbest Bölgelerde Türkiye 'deki;

- Gümrük Rejimi,
- İhracat ve İthalat Vergileri,
- Ticaret politikası önlemleri,
- Kambiyo Mevzuatı hükümleri,

- Katma Değer Vergisi (KDV),
- Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)
- Damga Vergisi ve Harçlar uygulanmaz. (*Gm.Kn.152-162*)

9.2.2.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGELERDE TARAFLAR

Türkiye de; Serbest Bölgelerde taraflar aşağıda açıklanmıştır;

Bölge; Bakanlar Kurulu Kararı ile yeri ve sınırları belirlenen Serbest Bölgeyi ifade eder.

Bölge Müdürlüğü; Serbest Bölge Müdürlüğünden oluşur.

İşletici; Serbest bölgenin yerli veya yabancı özel sektör veya kamu tarafından işletilmesi halinde, bölgeyi işleten kuruluştur.

Serbest bölgeyi devlet kendisi işletebileceği gibi özel kuruluşlara da işletme hakkını devir edebilir.

Bölge Kurucu ve İşleticisi (B.K.İ) ; Serbest bölgenin özel sektör tarafından kurulması ve işletilmesi halinde, bölgeyi kuran ve işleten kuruluşu ifade eder.

Kullanıcı; Serbest bölgede “Faaliyet Ruhsatı” alan ve serbest bölgede belli bir işyeri bulunan gerçek veya tüzel kişi işletmelere denir. Bu işletmeler sanai, üretim, ticaret ve hizmet işletmeleridir.

9.2.3.TÜRKİYE DE SERBEST BÖLGEYE GİRİŞ, ÇIKIŞ VE KARTLAR

Serbest bölgelere şahıslar, ticari, özel ve kamu araçları serbestçe giriş çıkış yapamazlar. Giriş ve çıkışlar serbest bölge işleticisi (*yönetimi*) tarafından kontrol edilir ve denetlenir.

Aşağıdaki giriş çıkış kartları ile kontrol ve denetim yapılır.

Faaliyet Ruhsatı; Serbest bölgede faaliyette bulunma serbestliğini ifade eden izin ruhsatıdır.

Giriş İzin Belgesi; “Faaliyet Ruhsatı”, “Depo Kullanma Belgesi” alan gerçek ve tüzel kişiler, bunların temsilcisi, görevli ve işçileri ile bölgede her türlü iş veya işlemlerini yürüten kişiler için düzenlenen belgedir.

Özel İzin Belgesi; Serbest Bölgeye iş görüşmesi, ziyaret ve benzerleri gibi kısa süreli, süreklilik arz etmeyen girişler için verilen belgedir.

Görev Kartı; Bölge Müdürlüğü ile diğer kamu kurumu birimlerinde ve İşletici veya Bölge Kurucu ve İşleticisi (BKİ) nezdinde çalışan görevliler için düzenlenen belgedir.

Araç Giriş Kartı; Bölge Müdürlüğünün uygun görüşüne istinaden işletici veya B.K.İ. tarafından, bölgede faaliyet gösteren kullanıcılar ile Giriş İzin Belgesi veya Görev Kartı olanlar için düzenlenen karttır.

Ziyaretçi Araç Giriş Kartı; Süreklilik arz etmeyen günlük araç giriş ve çıkışlarında kullanılır. Bölge Müdürlüğü tarafından verilir.

Açık Alan Kullanma Belgesi; Serbest Bölgede sınırlı süreli açık alan kullanımına izin verme belgedir.

“Giriş İzin Belgesi”, “Görev Kartı” ve “Araç Giriş Kartı” verilenlerin listesi Serbest Bölge Müdürlüğü tarafından ilgili emniyet müdürlüğü ve gümrük birimlerine yazılı olarak bildirilir.

9.2.4. SERBEST BÖLGELERDE GÜVENLİK

Serbest bölgelerde güvenliğin sağlanması ve asayiş hizmetleri polis tarafından yerine getirilir. Serbest Bölge Müdürlüğü, bölge güvenliği ile ilgili taleplerini, bulunduğu ilin Valisine bildirir. Serbest bölge sınırlarında, giriş, çıkış kapılarında yeterli sayıda polis ve gümrük muhafaza görevlileri bulundurulması sağlanır.

Bölgede faaliyet gösteren kullanıcılar, faaliyet gösterdikleri bina ve tesisleri korumak için gerekli güvenlik önlemlerini alır.

9.3. Türkiye de S. Bölge Müdürlükleri, Faaliyet ve Ruhsat Alanları

Türkiye de Serbest Bölgeler, T.C Ticaret Bakanlığına bağlı kuruluşlardır. Serbest Bölgeler; Bakanlığa bağlı, Serbest Bölge Müdürlükleri tarafından yönetilir.

9.3.1. SERBEST BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ, GÖREV VE YETKİLERİ

S.B Müdürlüğünün görev ve yetkileri aşağıda açıklanmıştır;

- a) Serbest Bölgeler mevzuatı doğrultusunda bölgeyi yönetmek,
- b) Bölge arazisinin kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi, kurulması ve ruhsatlarını vermek ve denetlemek,
- c) "Serbest Bölgeleri Tesis ve Geliştirme Fonu"na yapılan ödemeleri tahsil etmek,
- d) Bölgede gümrük, güvenlik, çalışma, sosyal güvenlik, liman, haberleşme ve sağlık hizmeti gibi konularda kamuya ait görevlerin yerine getirilmek. Koordinasyonu sağlamak,
- e) Bölgede yapılan işletme sözleşmesi ile bu işletici ve kullanıcılar, kamu ve özel kuruluşlar arasında yapılan sözleşmelerin hükümleri uyarınca yürütülen işleri gözetmek ve denetlemek,
- f) Bölge İşleticisi tarafından kullanıcılara kiraya verilen yerler, hizmetler için hizmet, ücret ve kira tarifelerini düzenlemek,
- g) Giriş izin belgeleri vermek ve gerekli kontrolü sağlamak,
- h) İkamet ve çalışma izni verilme, müracaatlarını kabul etmek,
- i) İtiraz ve şikâyetleri kabul etmek, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözmek. Gerekirse ilgili mercilere intikal ettirmek,
- j) Bölgede; "Faaliyet Ruhsatı" almış olan gerçek ve tüzel kişilerin sicillerini tutmak ve bununla ilgili belgeleri vermek,
- k) Valilikçe ve diğer üst mercilerce talep edilecek her türlü bilgi ve belgeleri temin etmek,
- l) Bölge faaliyetlerini değerlendirmek ve yıl içinde faaliyet sonuçlarını yıllık faaliyet ve hesap raporları halinde hazırlamak,

Bölge Müdürü, yukarıdaki görevlerin yerine getirilmesi ve mevzuata uygun olarak yürütülmesi için her türlü tedbiri alır.

Serbest Bölge Müdürlüğü yukarıdaki görevlerin yapılmasıyla ilgili gözetim, denetim ve uygulamadan birinci derecede sorumludur.

9.3.2. Türkiye Serbest Bölgelerin Ruhsat ve Faaliyet Alanı

Türkiye de, Serbest Bölgelerde her türlü sınai, ticari, tarım ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir.

Türkiye de Serbest Bölgelerde ruhsat almış,2830 yerli ve yabancı firma vardır.

S.B ticaret hacmi ve konuları, tutarları aşağıda açıklanmıştır.

TÜRKİYEDE SERBEST BÖLGEDE TİCARET HACMI (1.000.000- \$)			
FAALİYET KONULARI	GİRİŞ	ÇIKIŞ	TOPLAM
TARIM	895.-	935.-	1.830.-
MADENCİLİK	35.-	20.-	55.-
SANYI	7.900.-	10.700.-	18.600.-
T O P L A M	8.830.-	11.655.-	20.485.-

S. Bölgelerde Ticaret Hacminin Hareketi ve Yönü;

Türkiye de serbest bölgelerden yurt dışına, yurt dışından serbest bölgelere, yurt içindeki serbest bölge hareketleri aşağıda açıklanmıştır.

TÜRKİYEDE SERBEST BÖLGEDE TİCARET HACMI ve YÖNÜ (1.000- \$)		
TİCARET HAREKETİ - YÖNÜ	2016	2018
Serbest Bölgelerden Yurt Dışına	7.040.-	7.525.-
Yurt Dışından Serbest Bölgelere	5.870.-	6.410.-
Yurt İçinde Serbest Bölgelere	2.125.-	2.375.-
Serbest Bölgelerden Yurt İçine	4.000.-	4.175.-
T O P L A M	19.035.-	20.485.-

Kynk; ticaret.gov.tr

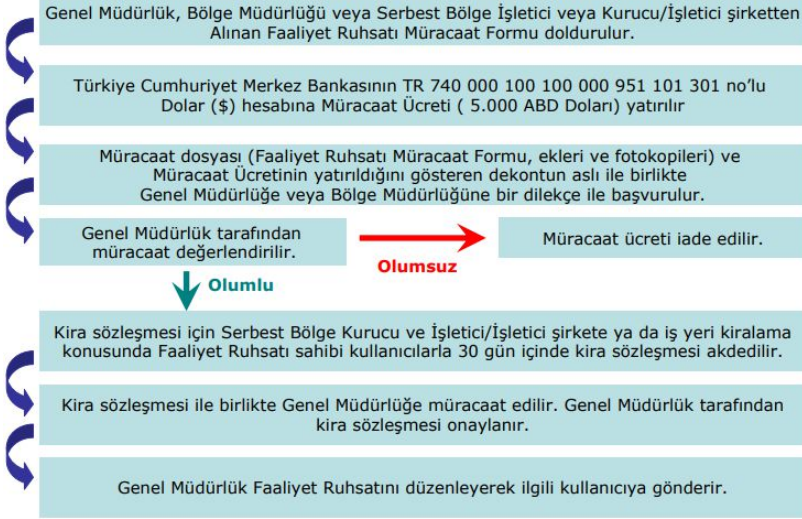
9.3.3. Serbest Bölge Faaliyet Ruhsatı Verilme Süreci

Serbest bölgelerde faaliyette bulunmak için;

T.C Ticaret Bakanlığı, Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünden Faaliyet Ruhsatı alınması gerekir.

“Serbest Bölge Faaliyet Ruhsatı” almak için aşağıdaki süreci izler;

FAALİYET RUHSATI BAŞVURU İŞLEMLERİ

M¼racaatın değerlendirilmesi sonucunda “Faaliyet Ruhsatı” verilmesi uygun bulunmayanlara bu durum yazılı olarak bildirilir.

Yatırılan m¼racaat ücreti iade edilir. (ticaret.gov.tr)

9.4. T¼rkiye de Serbest B¼lgelerde Özellik Arz Eden İŞlemler

Serbest b¼lgelerde özellik arz eden işlemler vardır. Bu işlemler serbest b¼lgelerde kullanım, denetim kolaylığı sağlar.

9.4.1. SERBEST B¼LGELERDE DIŞ TİCARET

Serbest B¼lgelerden T¼rkiye'nin diğer yerleri arasında yapılacak ticaret, (*İthalat, İhracat*) diŐ ticaret rejimine tabidir.

T¼rkiye den serbest b¼lgeye g¼mr¼k beyannamesi ve serbest b¼lge işlem formu d¼zenlenerek g¼nderilen mal **ihracattır**.

Serbest b¼lgeden, T¼rkiye ye g¼nderilen mal ise **ithalattır**.

Serbest B¼lgeler ile diğer ¼lkeler ve serbest b¼lgeler arasında diŐ ticaret rejimi uygulanmaz. G¼mr¼k Vergisi ve KDV uygulanmaz.

9.4.2. SERBEST BÖLGEDE KAMBIYO İŞLEMLERİ

Serbest Bölgelerdeki kambiyo işlemleri aşağıda açıklanmıştır.

- S.B 'deki faaliyetlerle ilgili her türlü ödemeler dövizle yapılır.
- Ancak**, bölgede yatırım sırasındaki mal ve hizmet bedelleri, işçi ücretleri ile kiralar, beyannameler ve ödemeleri Türk Lirası (T.L) üzerinden işlem görür.
- Bölge Müdürlüğü ile bu bölgelerdeki diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlara bütün ödemeler T.L yapılır.
- Serbest bölgelerden gelen ihracat bedeli döviz olarak tahsil edilir ve DAB 'a (Döviz Alım Belgesine) bağlanır.
- Bakanlar Kurulu ödemelerin T.L yapılmasına karar verebilir.

9.4.2.1. SERBEST BÖLGELERDE DÖVİZLİ İŞLEMLER

Serbest bölgedeki faaliyetlerle ilgili olarak mal ve hizmet bedelleri, işçi ücretleri, ikramiyeler ve kiralar ödemeleri dövizle yapılır.

Serbest bölgede yatırımda bulunan Türkiye dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler, sermayelerinin nakdi kısmını döviz olarak getirirler.

Türkiye de faaliyette bulunan yabancı sermayeli kuruluşlar veya Türkiye dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler;

- S. Bölgeye döviz olarak getirdikleri nakdi ve aynı sermayeyi,
- Bu sermaye ile elde ettikleri her türlü kazanç ve iratlarını,

İstedikleri zaman Serbest Bölge Müdürlüğüne bilgi vermek şartıyla, Türkiye ye ya da yurtdışına transfer edebilirler. (S.B Kn. Md. 47)

Serbest bölgelerdeki faaliyetlerde, Türk parası ya da yabancı para ile ilgili işlemlerde, işlemin belge tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (T.C MB) **döviz alış kuru** uygulanır. (348 s.n. VUKGT)

9.4.2.2. SERBEST BÖLGELERDE TÜRK LİRASI (T.L) İŞLEMLER

Serbest bölgede ruhsat sahibi işletmeler **istenmesi halinde**;

- Serbest bölgeler ile diğer ülkeler arasındaki ticarete ilişkin ödemelerini Türk Lirası ile de yapılabilir.

- b) Kira, ruhsat, izin belgeleri ile işleticiler tarafından sağlanan hizmetler ve faaliyetlere ilişkin tarife ve ücretler Türk Lirası üzerinden belirlenir ve ödenir.

Serbest bölgede faaliyet gösteren mükellefler, Türk para birimiyle veya başka bir yabancı para birimiyle yapılan işlemlerini, işlemin gerçekleştiği günün Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası **döviz alış kuruyla** ilgili para birimine çevirirler.

Vergi matrahlarını defter kayıtların yaptıkları para birimine göre tespit ederler.

Beyannamelerini verilmesi gereken ayın ilk gününün döviz alış kuruyla Türk Lirası para birimine çevirip verirler.

Defter kayıtlarına esas alınan yabancı para biriminden beş (5) yıl süreyle dönülemezler.

Vergin ödenmesi, mahsubu ve iadesi işlemleri Türk Lirası para birimine göre yapılır.

Serbest Bölgede faaliyette bulunan mükellefler, isterlerse defterlerini Türk Lirası para birimine göre tutabilir.

(348 s.n. VUKGT) ve (S.B 'de, T.L Hk. Kr. 2017/1005,11.05.2017 t. 30063 s. R.G.)

9.4.3. SERBEST BÖLGELERDE MALLAR VE İŞLEMLERİ

Serbest bölgeler Türkiye gümrük bölgesinin bir parçası olmasına rağmen; bölgeye giren çıkan mallar için aşağıdaki işlemler yapılır ve süreç izlenir. (Güm. Kn. Md. 152 ... 162)

- 1) Serbest dolaşımda olan veya olmayan her türlü eşya serbest bölgelere konulabilir.

Ancak, parlayıcı ve patlayıcı veya bir arada buldukları eşya için tehlikeli olan veya korunmaları özel düzenek veya yapılara gerek gösteren eşya serbest bölgelerdeki bu niteliklere uygun yerlere konulur.

- 2) Serbest bölgelerin sınırları ile giriş ve çıkış noktaları gümrük idarelerinin gözetimine tabidir.
- 3) Serbest bölgeye giriş veya çıkış yapan kişiler ve nakil araçları gümrük idaresi tarafından kontrol edilir.

- 4) Gümrük idareleri, serbest bölgeye giren, burada kalan veya çıkan eşyayı muayene edebilirler. Muayenenin yapılmasını sağlamak üzere eşyaya giriş veya çıkışlarda eşlik etmesi gereken taşıma belgesinin bir nüshasının gümrük idaresine verilmesi veya tetkike hazır tutulması gerekir. Muayene gerektiği takdirde, eşya gümrük idarelerine sunulur.
- 5) Gümrük idareleri, ciddi şüphe uyandıran kişilerin serbest bölgeye girişine izin vermeyebilir.
- 6) S.B, giren eşyanın gümrük idarelerine sunulmasına ve beyanname verilmesine gerek yoktur.(3 ve 4 madde hakkı saklı).

Ancak;

- a) Serbest bölgeye girişiyle sona erecek olan bir gümrük rejimine tabi tutulan,
- b) Serbest bölgeye ithalat vergilerinin geri verilmesi veya kaldırılmasına ilişkin bir karardan sonra konulan,
- c) Serbest bölgeye ihracat kaydıyla konulan,
- d) Serbest bölgeye doğrudan Türkiye Gümrük Bölgesi dışından gelen, eşyanın gümrük idarelerine sunulması ve gerekli gümrük işlemine tabi tutulması şarttır.

9.4.4. S.B 'de; TRANSİT, AKTARMA TİCARET İŞLEMLERİ

Transit ticarete tabi malların bölgeye giriş ve çıkışı, Serbest Bölge Müdürlüğünün izniyle yapılır.

Yabancı bir memleketten başka bir yabancı memlekete veya Türkiye'den yabancı bir memlekete gitmek ya da yabancı bir memleketten Türkiye'ye gelmek üzere bölgeden geçen eşya, bölgede "Transit" halinde sayılır. Transit olarak geçirilen eşyanın, S.B 'de aktarma (*devir*) edilmesi, karaya çıkarılması veya bir süre kalması transit halini değiştirmez.

Yabancı bir ülkeden deniz, hava, demiryolu ve karayoluyla Serbest Bölge limanına getirilen eşyanın, deniz yoluyla yabancı bir limana veya diğer bir Serbest Bölge limanına sevki "Aktarma" sayılır.

9.4.5. S.B 'de; YÜKLEME, BOŞALTMA VE DİŐER HİZMETLER

Serbest Bölgeye gelen malların yükleme, boşaltma ve taşıma hizmetleri, İşletici veya Bölge Kurucu ve İşleticisi (B.K.İ) tarafından yapılır.

İşletici veya Bölge Kurucu ve İőleticisinin olmadığı bölgelerde bu hizmetler Bölge Müdürlüğünün bilgisi dâhilinde diğer özel kişi veya kuruluşlara da yaptırılabilir.

Bölgede sigortacılık, nakliye acenteliği, gümrük müşavirliği, yeminli mali müşavirlik (YMM), serbest muhasebeci mali müşavirlik (SMMM), serbest muhasebecilik (SM) ve eksperlik gibi hizmet faaliyetleri ile Genel Müdürlükçe uygun görülecek diğer hizmet faaliyetleri, "Faaliyet Ruhsatı" alınarak yürütülebileceği gibi, Bölge Müdürlüğünden temin edilecek "Giriş İzin Belgesi" ile de yerine getirilebilir.

9.4.6. SERBEST BÖLGE ÇALIŞMA ESASLARI VE SAATLERİ

Serbest bölgelerdeki kullanıcılar, kullanıcıların bölgedeki işyerleri, bu işyerlerindeki çalışanlar, bölge müdürlüklerinin gözetim ve denetiminde olmakla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti çalışma mevzuatı hükümlerine tabidirler.

Türkiye sınırları içindeki işyerleri için öngörülen asgari ücret ve fazla çalışma esasları, Bölge Kurucu ve İşleticisi (B.K.İ) veya işletici ile kullanıcıların işyerleri için de uygulanır.

Bölgede çalışanlar ile işverenler arasında yapılan "İş Akdi" üç nüsha olarak düzenlenir. Bir nüshası Serbest Bölge Müdürlüğüne verilir.

Serbest bölgelerde günde yirmi dört (24) saat ve haftada yedi (7) gün çalışma yapılabilir.

Bölgede yapılacak işler ile yük alıp vermek ve her türlü gümrük işlemlerinin normal çalışma saati içinde yapılması gerekir. Normal çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde gümrükle ilgili iş yapılması gümrük idaresinden yazılı talep edilir. Talep edilmesi halinde; B.K.İ. veya işleticisi, serbest bölgede resmi çalışma saatleri dışında da Bölge Müdürlüğünün talebi üzerine gerekli personeli bulundurmak zorundadır.

9.4.7. S.B 'de; SOSYAL GÜVENLİK KURUMU MEVZUATI

Serbest Bölgede faaliyette bulunan kullanıcılar ile bunların yanlarında bir iş akdine göre çalışan işçiler hakkında yabancı uyruklular da dahil olmak üzere, T.C Sosyal Güvenlik Mevzuatı hükümleri uygulanır.

Sosyal Güvenlik Kurumlarına, yükümlülere sigorta primleri döviz veya Türk Lirası olarak ödenebilir. Hak sahiplerine ödemeler ise bu kurumlar tarafından Türk Lirası olarak yapılır.

Serbest bölgelerde, faaliyet gösterecek iş yerlerinde yabancı uyruklu yönetici ve vasıflı personel çalıştırılabilir.

Bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az % 85'ini yurtdışına (*Türkiye sınırları dışına*) ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden istisnadır. Yıllık satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergiler cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilir.

9.4.8. S.B 'de; ÖZEL HESAP KESİNTİLERİ

Bölge Müdürlüklerince aylık olarak yurt dışından bölgeye getirilen malların CIF değeri üzerinden %01 (binde 1) ve bölgeden Türkiye'ye çıkarılan malların FOB değeri üzerinden %09 (binde 9) oranında fon kesintisi yapılır. Özel Hesap geliri olarak kaydedilir. Kesintiler ilgili paylar ayrıldıktan sonra, T.C Merkez Bankasındaki hesaplara aktarılır.

9.4.9. SERBEST BÖLGELERİN GELİRLERİ

Serbest Bölge gelirleri özel hesap gelirleri hesabında toplanır.

Bu gelirleri aşağıda açıklanmıştır;

- a) Faaliyet ruhsatı ve izin belgesi karşılığı tahsil edilen ücretler,
- b) Yurt dışından bölgeye getirilen malların CIF değeri üzerinden %01 (binde 1) ve bölgeden Türkiye'ye çıkarılan malların FOB değeri üzerinden %09 (binde 9) oranında, peşin olarak tahsil edilen ücretler, (*Uygulamada bu kesinti tutarına serbest bölge işlem fonu kesintisi denir*).

- c) Serbest bölgeyi işleten gerçek veya tüzel kişilerle yapılacak sözleşmeler uyarınca tahsil edilecek tutarlar,
- d) Bölge faaliyetlerinden sağlanan diğer gelirlerden oluşur.

Bu gelirler, “Özel Hesap” geliri olarak kaydedilir. Kesintiler ilgili paylar ayrıldıktan sonra, T.C Merkez Bankasındaki hesaplara aktarılır.

Not; Bölgeye tamir, bakım, onarım, fason üretim amaçlı ve geçici olarak getirilen mallardan fon kesintisi yapılmaz. Ancak bakım onarım ve fason üretimden sonra söz konusu mal bölgede satılması halinde ortaya çıkan katma değer (*fark*) üzerinden fon kesintisi yapılır. Gelir kaydedilir.

9.4.10. SERBEST BÖLGELERDE VERGİ İSTİSNASI

Serbest bölgelerde vergi istisnası iki bölümde açıklanacaktır.

Birincisinde yasaları ile ilgili düzenlemeler açıklanacak, ikincisinde örnek uygulama yapılacaktır.

9.4.10.1. S.B ‘de; VERGİLER VE VERGİ MUAFİYETİ

Serbest bölgelerde vergi yasaları ile ilgili düzenlemeler aşağıda açıklanmıştır.

- a) Serbest bölge “Faaliyet Ruhsatı” almış olan üretici firmaların, serbest bölgede imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları, Avrupa Birliği üyeliğinin gerçekleşeceği yılın vergileme dönemi sonuna kadar Gelir veya Kurumlar Vergisinden istisnadır.
- b) Ülkemizde 02.06.2004 tarihinden önce serbest bölge faaliyet ruhsatı almış olan ticaret ve hizmet işletmelerinin de gelir ve kurumlar vergisi muafiyetleri devam etmektedir. Bu tarihten sonra faaliyet ruhsatı alan ticaret ve hizmet işletmeleri ise bu muafiyetten yararlanamaz.
- c) Serbest bölge faaliyet ruhsatı olan üretici işletmeler, ürettikleri malların FOB bedelinin yüzde seksen beşini (%85) yurt dışına (*Türkiye dışında*) yabancı ülkelere ihraç etmeleri halinde, ihracatın gerçekleştiği vergilendirme döneminde personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden istisnadır.

- d) Üretim faaliyetinde bulunan serbest bölge kullanıcılarının, serbest bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemleri ve düzenlenen kâğıtları damga vergisi ve harçlardan istisnadır.
- e) Serbest bölgelerde faaliyet gösteren işletmelere Türkiye den hizmet sunan firmaların gelirleri, Türk vergi yasalarına tabidir. Bu işlemler, faaliyet ruhsatına sahip olarak Serbest bölgelerde açılan iş yerinde yapılırsa vergiden istisnadır.
- f) Türkiye'deki işyerinde yapılan; Mali Müşavirlik, Danışmanlık, Avukatlık ve benzeri işlemler Türk vergi kanunlarına göre gelir, kurumlar ve KDV 'ye tabidir.
- g) Serbest bölgeyi İşleten işleticiye yapılan teslim ve hizmetler ise ihracat istisnası kapsamında KDV'den müstesnadır.
- h) Serbest bölgelerden Türkiye'nin diğer yerlerine veya Türkiye den S.B 'ye yapılan taşımacılık işlemleri KDV tabidir.
- i) Serbest bölgeye yapılan ihracatla ilgili Türkiye de ödenen gümrük komisyonu KDV 'ne tabidir.
- j) Serbest bölgede kesilen faturalar döviz olarak düzenlenir.
- k) Serbest bölgelerde yapılan yatırımlarla ilgili olarak yatırım indirimini uygulanmaz.
- l) Serbest bölgelerde vergi usul kanunu hükümlerine uyumlu “Bilanço Esasına” göre defter tutulur. Tekdüzen Hesap Planı uygulanır.

9.4.10.2. Serbest Bölgelerde Şubesi Bulunan İşletmede Vergi İstisnası, Dönem Sonu İşlemleri, Brüt ve Net Kârın Hesaplanması

Serbest bölgelerde elde edilen kazanç vergiden istisnadır.

Türkiye de merkezi ya da şubesi bulunan serbest bölgede faaliyet gösteren işletmenin; serbest bölgedeki kazanç ve zararları Türkiye deki firmanın kazanç ve zararları ile ilişkilendirilmez.

Dönem sonunda her iki işletmenin ticari kazançlarından elde ettikleri kâr üzerinden vergi matrahının hesaplanmasında, gelirler, giderler, zararlar,

İstisna kazançlar, kanunen kabul edilen ya da edilmeyen gelir ve giderler ayrı ayrı dikkate alınır.

ÖRNEK;

Ege A.Ő firması konfeksiyon imalatı ve satışı yapmaktadır.

Ege A.Ő firmasının;

- Bursa Merkezinde imalat ve yurt içi yurt dışı satış firması,
- Bursa Gemlik Serbest Bölgesinde de imalat ve ihracat faaliyeti gösteren Şubesi vardır.

Ege A.Ő 'nin 201x yılı vergilendirme döneminde Bursa ili merkezinde konfeksiyon imalatı ve satışı faaliyetinden sağladığı kazanç tutarı 200.000.- T.L 'dir. Bu dönemde giderleri ise 120.000.- T.L 'dir.

Ege A.Ő, aynı vergilendirme dönemine ait 201x yılında Bursa Gemlik Serbest Bölgesinde bulunan Őubesinden 100.000.- T.L kazanç elde etmiştir. Bu kazancın elde edilmesi için 40.000.- T.L gider yapılmıştır. 2018, 19, 20 yıllarında Kurumlar Vergisi % 22 olarak uygulanacaktır.

(14.s.n. KVG.T.23.12.2017 t.30279 s. R.G)

Ege A.Ő'nin201x vergilendirme dönemi için ödeyeceği kurumlar vergisi aşağıdaki Şekilde hesaplanır.

KURUMLAR VERGİŐİ HESAPLAMA		TL
a-	201x Yılı Hasılatının Toplam Tutarı.....	300.000.-
	-Konfeksiyon imalat ve satış hasılatı.....200.000.-	
	-Serbest bölge Őubesinden elde gelir.....100.000.-	
b-	201x Yılı Giderler Tutarı(-)	160.000.-
	-Bursa merkez imalat ve satış giderleri.....120.000.-	
	-Serbest bölge Şubesi giderleri.....40.000.-	
c-	Brüt Kâr - Ticari Bilanço Kârıa-b = c	140.000.-
	-Bursa firması kârı..... (200.000 - 120.000 = 80.000.-)	
	-Serbest bölge Şubesi kârı (100.000 - 40.000 = 60.000.-)	
d-	İstisna Kazanç İndirimi (serbest bölge kazancı).....(-)	60.000.-
e-	Kurumlar Vergisi Matrahıc-d = e	80.000.-
f-	Kurumlar Vergisi Tutarı... (80.000 x %22 = 16.000.-)	17.600.-
g-	Ege A.Ő.'nin 201x Yılı Net Kârı.....e-f = g	62.400.-

Örnekte; Kurumlar vergisinden istisna olan serbest bölge kazancının, 60.000.- T.L 'lık kısmı “Ticari Bilanço Kârı” ndan “Kanunen Kabul Edilmeyen Gelir” olarak indirim konusu yapılmıştır.

Kurumlar vergisi 80.000.- T.L üzerinden hesaplanmıştır.

Çünkü 60.000.- T.L tutarındaki serbest bölge kazancı kurumlar vergisinden muaftır. Ege A.Ş işletmesinin serbest bölge dışından elde ettiği kazancı vergiye tabu tutulmuştur.

9.4.11. S.B ‘DE; FAİZ, REPO VE KUR FARKI GELİRLERİ

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren işletmelerin, serbest bölgelerde elde ettikleri hasılatın tasarrufundan elde ettikleri faiz, repo ve kur farkı gelirleri vergiden istisnadır.

Ancak serbest bölge dışında elde ettikleri hasılatı, serbest bölgede faiz ve repo olarak değerlendirmesi halinde vergiye tabidir.

Örnek; Serbest bölge faaliyet ruhsatına sahip Ege A.Ş 201x yılında Bursa Serbest Bölgesindeki fabrikasından elde ettiği 100.000.- T.L hasılatı yine serbest bölgede bir bankada beş (5) ay vadeli olarak tasarruf etmiş, 5.000.- T.L faiz geliri elde etmiştir. Bu faiz geliri vergiden muaftır.

Aynı Ege A.Ş ‘nin Bursa merkezinde satış mağazası mevcuttur. Bu satış mağazasından elde ettiği 100.000.- T.L hasılatı, Bursa Serbest Bölgesinde bir bankada on (10) ay repo olarak tasarruf etmiş, 10.000.- T.L repo geliri elde etmiştir. Bu repo geliri serbest bölge hasılatına ait olmadığı için gelir vergisine tabi olacaktır.

9.4.12. SERBEST BÖGELERE YAPILAN FASON İŞLEMLER

Serbest bölgedeki müşteriler için Türkiye den yapılacak “fason hizmetler” ihracat sayılır.

Serbest bölgelerden gönderilen ana madde ve malzemelerin, yurt içinde (*Türkiye de*) bulunan işletmelerde çeşitli işlemlere tabi tutulduktan sonra yeniden serbest bölgeye gönderilmesi suretiyle verilen fason hizmeti ihracat sayılır. Bu fason hizmet için düzenlenecek fason hizmet faturası KDV’den istisnadır. (11.s.n. KDVUGT)

9.4.13. S.B 'E; GETİRİLEN TÜKETİM VE SARF MALZEMESİ

Serbest bölgeye getirilen ve bedeli 5.000.- doları veya karşılığı Türk Lirasını geçmeyen Türkiye mahreçli mallar, isteğe bağılı olarak ihracat işlemine tabi tutulmayabilir. (SB. Kn. Md. 8)

Serbest bölgede tüketilmek, sarf edilmek ya da kullanılmak üzere, bedeli 5.000 \$ doları veya karşılığı Türk Lirasını geçmeyen Türkiye mahreçli mallar, isteğe bağılı olarak ihracat işlemine tabi tutulmaksızın serbest bölge işlem formu (SBİF) ile serbest bölgeye getirilebilir.

Örnek; serbest bölgede tüketilmek üzere; yiyecek, içecek, temizlik maddeleri gibi eşyaların teslimi, serbest bölgedeki alıcılara yapıldığının ve serbest bölgeye vasıl olduğunun gümrük beyannamesi yerine serbest bölge işlem formu ile ispat edilmesi halinde de ihracat istisnası kapsamında değerlendirilir. (GİB. 31.03.2008 t. B.07.1.GİB.0.01.53/5373-32101s.y.) ve (Dış T. Müs.10.03.2009 t. 8885 s.y)

9.4.14. S.B 'DE; VERİLEN HİZMETLER VE YÜK TAŞIMA İŞLERİ

Serbest bölgelerde verilen hizmetler ile serbest bölgelere veya bu bölgelerden yapılan **ihraç amaçlı** yük taşıma işlerinde KDV istisnadır.

Hizmet istisnası kapsamına;

- a) Yalnızca serbest bölgede verilen hizmetlerde KDV istisnadır.
- b) Serbest bölgelere veya bu bölgelerden yapılan ihraç amaçlı yük taşıma işlerinde KDV istisnadır.
- c) Serbest bölgeden bir limana veya bir gümrük çıkış kapısına ihraç malının taşınması işi KDV 'den istisnadır.
- d) Serbest bölgede üretilecek mamulün üretiminde kullanılacak malların yurtiçinden serbest bölgeye, serbest bölgeden bir başka serbest bölgeye taşınması da istisna kapsamındadır.
- e) İhraç amaçlı yük taşıma işleri dışında, yurtiçinden serbest bölgeye verilen hizmetler ile serbest bölgeden yurtiçine yönelik olarak verilen hizmetler KDV'ye tabidir.

- f) Ayrıca; ihracat amaçlı olmayan serbest bölgeden yurtiçine yapılacak taşıma işleri KDV'ye tabi olacaktır.

Örnek 1: Serbest bölgede faaliyet gösteren Ege A.Ş 'ye serbest bölgeye gelinerek Mak-Bak Ltd. Şti. tarafından, Makine Bakım ve Onarım hizmeti verilmesi sonucu düzenlenen faturada KDV yer almayacaktır.

Örnek 2: Serbest bölgede faaliyet gösteren Ege A.Ş 'nin serbest bölge dışından araç kiralaması KDV'ye tabidir.

Örnek 2: Serbest bölgede faaliyet gösteren Ege A.Ş, serbest bölgede üreteceği mallara ilişkin yurtiçinden satın aldığı hammaddeleri Taşır Nakliyat Ltd. Şti 'ne taşıttırıştır.

Ege A.Ş. bu hammaddeleri kullanarak ürettiği malların bir kısmını ihraç etmiş, ihraç edilen malların limana kadar taşınması işini de yine Taşır Nakliyat Ltd. Şti 'ne yaptırmıştır.

Ürettiği malların kalan kısmını da yurtiçine satmış ve söz konusu malları Yaşar Nakliyat A.Ş 'ne taşıttırıştır.

Bu örnekte;

Taşır Nakliyat Ltd. Şti. tarafından yapılan taşıma işleri, serbest bölgelerde ihracat amaçlı taşıma olduğundan KDV'den istisnadır.

Yaşar Nakliyat A.Ş. tarafından yapılan taşıma işi ise serbest bölgelerde ihraç amaçlı yük taşıma işi olmadığından KDV'ye tabidir.

(11.s.n. KDVGUT Değişiklik) ve (KDV Kn. Md. 17/4-ı)

9.4.15. SERBEST BÖLGELERDE KDV

Serbest bölgelere mal ve hizmet satışında da normal ihracat işlemlerinde olduğu gibi KDV istisnası vardır.

Ancak;

- KDV istisnası için gümrük çıkış beyannamesinin “GÇB” düzenlenmesi zorunludur.
- Serbest bölgelere **tüketilmek** üzere Türkiye den gönderilen mallar için “Serbest Bölge İşlem Formu” düzenlemek KDV istisnası için yeterli kabul edilir.

- c) Serbest bölgelere gelinerek hizmet verilmesi halinde ya da hizmet veren firma serbest bölge içinde kayıtlı firma ise düzenlenecek hizmet faturası KDV 'den istisnadır.
- d) Serbest bölgelere yapılan "Fason İŐççilik" KDV 'den istisnadır.

9.4.16. S.B 'e; TÜRKİYE DEN İHRACATTA ÖTV

Serbest bölgelere Türkiye den yapılan özel tüketim vergisi (ÖTV)uygulanan malların ihracatında, ÖTV istisnası uygulanmaz. ÖTV istisnasının uygulanması için, ÖTV 'li malın Türkiye sınırlarını terk etmesi gerekir. Serbest bölgeler Türkiye sınırları içinde kabul edildiğinden, ÖTV istisnası kapsamı dışında kalmıştır.

9.5. S.B 'de; DÜZENLENEN BELGELER

Serbest bölgelerde, bölgenin özelliğine göre düzenlenen belgeler vardır. Bu belgeler bölgedeki faaliyetlerin denetiminde önemli yer tutar.

Aşağıda serbest bölgelere mal girişi ve serbest bölgelerden mal çıkışı dikkate alınarak düzenlenen belgeler açıklanacaktır.

9.5.1. Serbest Bölgelere Mal Girişinde (İthalatta) Kullanılan Belgeler;

S.B 'lere, bölge dışından mal girişinde aşağıdaki belgeler yer alır.

- Serbest Bölge İşlem Formu,
- Ön Statü Belgesi,
- Malın Faturası,
- Çeki Listesi,
- Gümrük Beyannamesi,
- TIR Karnesi (Carnet TIR)
- Transit Belgesi, (*Transit gelen ürünler için*),
- Dolaşım Belgeleri (*Geldiğİ ülkeye göre*),
- a) Menş e Şahadetnamesi,
- b) A.TR Belgesi,
- c) EUR-1 Belgesi

Not; Türkiye den serbest bölgeye gönderilen ihracatlar da dolaşım belgeleri ihtiyaridir. Ön Statü Belgesinde ilgili açıklamalara yer verilir.

9.5.2. S.B 'de; MAL ÇIKIŞINDA (İHRACATTA) KULLANILAN BELGELER

S.B 'den, bölge dışına mal çıkışında aşağıdaki belgeler yer alır.

- Serbest Bölge İşlem Formu,
- Ön Statü Belgesi (*Serbest dolaşım bu belgede belirtilir*).
- Malın Faturası,
- Çeki Listesi,
- Gümrük Beyannamesi,
- Banka Dekontu (*ödeme şekli durumuna göre*),
- Laboratuvar Tahlil Raporu Formu,
- Kıymet Bildirim Formu,
- Taahhütname (*İthalat rejimine tabi mallar için*),

9.5.3. SERBEST BÖLGE İŞLEM FORMU

Serbest Bölgelerdeki bütün ticari faaliyetlerin ve kullanıcıların ihtiyaç duyduğu hizmetlerin yapılmasında **Serbest Bölge İşlem Formu** (SBİF) düzenlenir.

SBİF 'nu serbest bölge kullanıcısının yurt dışına, yurt içine veya serbest bölge içerisinde yerleşik kuruluşlara yaptığı her türlü mal veya hizmet satışı ile ilgili olarak düzenler.

Serbest Bölge İşlem Formunun basımında ve kullanımında aşağıdaki esaslara uyulması gerekir.

a) Serbest Bölge İşlem Formu 7 nüsha düzenlenir.

- 1) Serbest Bölge Müdürlüğü nüshası,
- 2) İşletici, Kurucu İşletici nüshası,
- 3) Gümrük Müdürlüğü nüshası,
- 4) Gümrük Muhafaza Müdürlüğü nüshası,
- 5) Kullanıcı nüshası,
- 6) Serbest Bölge Müdürlüğü nüshası,
- 7) Transit nüshası kendiliğinden karbonlu A4 boyutlarında kâğıda açık ve koyu mavi olmak üzere iki renkli bastırılır.

b) SBİF ‘nun yedinci (7) nüshası talep edilmesi halinde, Serbest Bölgeye yakın bir limandan getirilen malların ilk geliş noktasında işlem yapan gümrük idaresinde kalır. (SB Ynt. Md.34)

c) İhtiyaç duyulması halinde, SBİF ‘ndaki bölümlerin İngilizcesi daha küçük puntolarla Türkçe karşılığının altına yazılabilir.

d) Bölge içi mal satışlarında Serbest Bölge İşlem Formu hem alıcı, hem de satıcı tarafından düzenlenir.

e) Hizmet faaliyetlerinde (yazılım, danışmanlık vb.) bulunan kullanıcılar düzenledikleri faturaları mutlaka SBİF ‘na bağlar.

9.5.4. GÜMRÜK STATÜ BELGESİ (ÖN STATÜ BELGESİ)

Ön Statü Belgesi, serbest bölgelere yurtdışından getirilen veya yurtiçinden ihracat rejimine tabi tutularak konulan eşyanın serbest dolaşım statüsünü göstermek bakımından düzenlenen bir belgedir.

Eşyanın serbest dolaşımında bulunması halinde söz konusu belgeye eşyanın serbest dolaşımında olduğu belirtilir. Serbest dolaşımında olmayan bir eşyanın da bu durumu Ön Statü Belgesinde belirtilir.

9.5.5. TİCARİ FATURA

Serbest bölgelerde hiçbir işlem faturasız bölgeye giremez ve çıkamaz. Faturada serbest bölge adresi olması zorunludur. Serbest bölge adresi olmayan faturalar vergi usul kanunu işlemlerinde geçersizdir. Faturalar döviz cinsinden düzenlenir. Faturada döviz kuru T.C Merkez Bankası alış kuru uygulanır. Faturalar Serbest Bölge Müdürlüğü tarafından onaylanır.

9.5.6. GÜMRÜK BEYANNAMESİ

Serbest bölgelere mal ihracında Gümrük Çıkış Beyannamesi düzenlenir. İstenirse 5.000.- \$ dolara kadar sarf malzemeleri için GÇB düzenlenmesi zorunlu değildir. SBİF yeterlidir.

9.5.7. S.B FONU MAKBUZU (ÖZEL HESAP ÜCRETİ)

Serbest bölgelere yurt dışından ya da Türkiye’den mal ve hizmet giriş ve çıkılarda serbest bölge **özel hesap fon kesintisi** yapılır.

Bu kesinti makbuz ile belgelenir.

- Serbest Bölge Müdürlüğünce Yurtdışından bölgeye getirilen malların CİF değeri üzerinden binde bir (%01),
- Bölgeden Türkiye'ye çıkarılan malların FOB değeri üzerinden binde dokuz (%09) fon kesintisi yapılır.
- Bölge içi mal satışlarından, imha, tasfiye, bölgeden çıkarılan ve tahlil, numune amacıyla bedelsiz olarak getirilen veya götürülen mallardan, özel hesap ücreti alınmaz.
- Bu fon kesintisi bakanlığın talimatı ile T.C. Merkez Bankası ilgili hesabına serbest bölge müdürlünce aktarılır. (22.04.2010 t.RG)

9.6. SERBEST BÖLGELERDE “SBBUP” SİSTEMİ

SBBUP; Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programıdır.

SBBUP 'un **amacı**; serbest bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla elektronik ortama aktarılmasıdır. Sağlıklı bir veri tabanı oluşturularak serbest bölge işlemlerinin tam olarak izlenebilmesi hedeflenmiştir.

SBBUP Veri Girişi Yapıldığında;

- Bakanlık ile Serbest Bölge Müdürlükleri,
- Kullanıcılar (İşletici, Bölge Kurucu İşletici şirketler dâhil),
- Gümrük İdareleri,
- Türkiye İstatistik Kurumu,
- Diğer ilgili kuruluşlar arasında entegrasyon sağlanır.

İşlemler nitelikli elektronik imza kullanılarak yapılır.

SBBUP; Firma adına nitelikli elektronik imza yetkisi sahibi kişi ya da kişiler tarafından kullanılabilir. Bu belge ve yetki noter huzurunda imzalanarak verilir. (Dış Tic. Mtş. 14.08.2008 t. ve 2008/4 s. Genelge)

9.6.1. KULLANICI YETKİLENDİRME

Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programını SBBUP “Kullanıcı Yetkilendirme” belgesi; firma adına kullanacak, nitelikli elektronik imza sahibi kişi ya da kişilere verilir.

Belgede firmayı temsile yetkili kişi veya kişiler tarafından noter huzurunda imzalanarak verilir.

Firma, ayrı ayrı olmak üzere birden çok kiŐiye yetki verebilir.

KULLANICI YETKİLENDİRME BAŐVURUSU BİLGİLERİ	
Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programı	
Nitelikli sertifika sahibinin	
Adı Soyadı	YASER GÜRSOY LÜTFEN BÜYÜK HARF GİRİNİZ.
TC Kimlik No (Yabancılar için Pasaport No [Sertifikada yer aldığı şekilde])	11122233344
Uyruk/Ülke	Türkiye ▼

Formun devamında bilgiler doldurulur.

9.6.2. YETKİLENDİRME KAPSAMI

Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programını (SBBUP) kullanıcıları yetkilendirme başvurusunu tamamlar.

Üretim, alım, satım, depo işletmeciliği, işyeri kiralama gibi faaliyetler için kullanıcılar ya da İşletici, Bölge Kullanıcı İşletici (BKİ) şirketler tarafından doldurulacak taahhütnamelerde aşağıda belirtilen yetki türlerinden sadece biri seçilebilir.

Yetki Türleri;

•**Her Türü Giriş ve Onay Yetkisi:** Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programı (SBBUP) kapsamında firma adına her türlü işlemi yapma ve onaylama yetkisi (mal giriş ve çıkış işlemleri, kiralama işlemleri, ruhsat işlemleri vb.) alınır.

•**Giriş Yetkisi:** Serbest Bölgeler Bilgisayar Uygulama Programı (SBBU) kapsamında firma adına sadece bilgi girişi yapma yetkisi alınır.

•**SBİF Giriş ve Onay Yetkisi:** SBBUP kapsamında serbest bölge işlem formu vasıtasıyla gerçekleştirilen her türlü işlemi yapma ve onaylama yetkisi alınabilir.

9.7. S.B MAL GİRİŞİ, ÇIKIŞ, TRANSİT TİCARET ve MAL SATIŞ SÜRECİ

Bu bölüme kadar serbest bölgeler ile ilgili geniş bilgiler verilmiştir. Bu işlemler serbest bölgeye giriş, çıkış işlemi ile serbest bölgede üretim ve ticaret işlemleri uygulama şekillerini deđiŐtirmektedir.

Serbest bölgelere gelen, işlenen ve çıkan malların;

- Serbest bölgeye mal geliş şekli,
- Üretim ya da ticaret (alın satma) amaçlı olması,
- Serbest bölgeden çıkış şekli,
- Serbest bölgelerde Transit Ticareti farklıdır.

Aşağıda; serbest bölgeye mal girişi, çıkışı, transit ticaret ve bölge içinde mal alış, satış süreci açıklanacaktır. (<https://kms.kaysis.gov.tr>)

9.7.1. S.B ‘ye; MAL GİRİŞİ ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren kullanıcı firma ya da yetki verdiği temsilcisi (Gümrük Müşaviri), serbest bölge dışından malı gelecek olması halinde aşağıdaki süreçleri takip eder.

- Mal serbest bölgeye gelmeden önce Serbest Bölge İşleticisinden veya Bölge Kurucu İşleticisinden (BKİ) Serbest Bölge İşlem Formunu (SBİF) alınır. Tüm nüshaları eksiksiz doldurulur.
- Mala ait faturaya varsa diğer belgeler eklenir. En az altı (6) saat öncesinden Bölge Müdürlüğüne müracaat edilir.
- Serbest bölge adresli olmayan faturalar işleme koyulmaz.
- Özel hesap ücreti elektronik ortamda bankaya ödenir. Fon bedeli havale “Dekontu” Bölge Müdürlüğüne ibraz edilir.
- Bölge Müdürlüğü SBİF onaylar, mal girişine izin verir.
- Onaylanan Formun ilk nüshası, kaydın kapatılması sırasında karşılaştırılmak üzere Bölge Müdürlüğüne alınır ve diğer nüsha ilgiliye (*kullanıcı ya da temsilcisi Gümrük Müşavirine*) iade edilir.
- Serbest bölge işleticisinden ya da BKİ ‘den hizmet talep etmek için SBİF ‘na, manifesto ya da irsaliye ile ordino eklenir. BKİ hizmetin tarifede belirtilen ücretini tahsil eder. Tahsilata ilişkin kaydı SBİF ‘na ilgili alanına işler.
- Kullanıcı veya yetkili temsilcisi SBİF ‘nun kalan nüshalarını malların serbest bölgeye girişi için gümrük idaresine ibraz eder.
- Gümrük idaresi tarafından gerekli işlemler yapılır. Malların bölgeye girişi tamamlanır. Malların sorumluluğu kullanıcıya geçer.

- Malların bölgeye giriş işlemi tamamlandıktan sonra, kayıtların kapatılması için kullanıcı tarafından gümrük idaresince tescili yapılmış SBİF 'nin kalan nüshası Bölge Müdürlüğüne verilir.
- Bölge Müdürlüğü; limana getirilen mallar için düzenlenen SBİF kullanıcı tarafından bilgi amacıyla gümrük idaresine gönderilir.
- Mallar, bölgeye girişinden sonra kullanıcılar tarafından;
 - a) “Yıllık Stok Bildirim Formu” na,
 - b) Envanter Defterine işlenir.
 - c) Bu kayıtlar Bölge Müdürlükleri ile Bölge Gümrük Müdürlüklerinin incelemesine sunulacak şekilde hazır bulundurulur.
- SBİF 'nin altıncı (6.) nüshasını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş (5) iş günü içerisinde Bölge Müdürlüğüne vermeyen kullanıcıların diğer talepleri işleme konulmaz.

9.7.2. S.B 'den; MAL ÇIKIŞI ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren kullanıcı firma ya da yetki verdiğı temsilcisi (Gümrük Müşaviri), serbest bölgeden mal çıkarılacak olması halinde aşağıdaki süreçleri takip eder.

- Malların serbest bölgeden çıkarılması için önce Serbest Bölge İşleticisinden veya Bölge Kurucu İşleticisinden (BKİ) Serbest Bölge İşlem Formunu (SBİF) alınır. Tüm nüshaları eksiksiz doldurur.
- Mala ait faturaya varsa diğer belgeler eklenir. En az altı (6) saat öncesinden Bölge Müdürlüğüne müracaat edilir. Serbest bölge adresli olmayan faturalar işleme koyulmaz.
- Özel hesap ücreti elektronik ortamda bankaya ödenir. Fon bedeli havale “Dekontu” Bölge Müdürlüğüne ibraz edilir.
- Bölge Müdürlüğü SBİF onaylar, mal çıkışına izin verir.
- Onaylanan Formun ilk nüshası, kaydın kapatılması sırasında karşılaştırılmak üzere Bölge Müdürlüğüne alınır ve diğer nüsha ilgiliye (*kullanıcı ya da temsilcisi Gümrük Müşavirine*) iade edilir.
- Kullanıcı veya yetkili temsilci Gümrük Müşaviri SBİF 'nin kalan nüshaları ile gümrük mevzuatı gereğince diğer belgeleri forma ekler. Malların serbest bölgeden çıkışı için gümrük idaresine ibraz eder.
- Gümrük idaresi tarafından gerekli işlemler yapılır. Malların bölgeye çıkışı tamamlanır. Mallar bölge dışı alıcı tasarrufuna geçer.

- Serbest bölgeden Türkiye 'ye yapılan satışlarda, dökme mallar on beş (15) gün, diğer mallar yedi (7) gün içerisinde serbest bölgeden çıkarılması gerekir.
- Malların bölgeden çıkışı tamamlandıktan sonra, kayıtların kapatılması için kullanıcı tarafından gümrük idaresince tescili yapılmış SBİF 'nun kalan nüshası Bölge Müdürlüğüne verilir.
- Bölge Müdürlüğü; limandan çıkan mallar için düzenlenen SBİF kullanıcı tarafından bilgi amacıyla gümrük idaresine gönderilir.
- Mallar, bölgeden çıkış işleminden sonra kullanıcılar tarafından;
 - d) “Yıllık Stok Bildirim Formu” na,
 - e) Envanter Defterine işlenir.
 - f) Bu kayıtlar Bölge Müdürlükleri ile Bölge Gümrük Müdürlüklerinin incelemesine sunulacak şekilde hazır bulundurulur.
- SBİF 'nun altıncı (6.) nüshasını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş (5) iş günü içerisinde Bölge Müdürlüğüne vermeyen kullanıcıların diğer talepleri işleme konulmaz.

9.7.3. S.B 'de; TRANSİT TİCARET ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgelerden transit ticarete, serbest bölgeye fiilî olarak mal girişi ve çıkışı yapılmaz.

Serbest bölgelerdeki transit ticarete; normal transit ticarete olduğu gibi alış ve satış bedelleri arasında lehte fark şartı aranır.

Serbest bölge kullanıcıları tarafından, transit ticarete konu malın; bir ülkeden (Türkiye ve Türkiye deki serbest bölgeler hariç) başka bir ülkeye satışı transit ticaretin temelini oluşturur.

Serbest bölgelerde geçerli transit ticaret işlemleri için;

- Transit alış ve satış işlemlerine ilişkin SBİF 'nun,
- Alış ve satışa ilişkin faturaların ve varsa alım ve satıma ilişkin sözleşmenin,
- Malın CIF alış bedeli üzerinden binde bir (%01) oranında özel hesap ücreti (Fonun) yatırıldığına ilişkin dekontun,
- Satış bedelinin tahsil edildiğini gösterir belgenin (*döviz alım belgesinin*),
- Satış bedelinin ilgilinin hesabına yatırıldığına dair banka yazısının,

- Ödeme ve tahsilat belgelerinin ibrazından sonra, üç gün içerisinde Bölge Müdürlüğüne verileceğine ilişkin taahhütnamenin, Bölge Müdürlüğüne ibrazı yapılır.
- Alış ve satışa ilişkin anılan belgelerin Bölge Müdürlüğüne aynı anda ibrazı edilmesi ve işlemlerin Bölge Müdürlüğüne onaylanmasından sonra transit ticaret işlemi tamamlanır.

Transit ticarete Serbest Bölge İşlem Formlarının gümrük idaresine ibrazı gerekmez.

9.7.4. S.B; İÇİ MAL ALIŞ, SATIŐLARI ve UYGULAMA SÜRECİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren kullanıcılar,
Bölge depolarından yararlanan gerçek veya tüzel kişiler,
Aynı bölgede faaliyet gösteren diğer bir kullanıcıya mal satabilir.

Serbest bölgede mal satışında aşağıdaki süreç izlenir;

- Mal satışı halinde, hem alıcı hem de satıcı kullanıcı tarafından düzenlenecek Serbest Bölge İşlem Formları (SBİF) ve fatura ile Bölge Müdürlüğüne başvuru yapılır.
- Bölge içi mal satışlarında Fon 'a ücret ödenmez.
- Sevkiyatın tamamlanmasından sonra, malların sorumluluğu alıcı kullanıcıya geçer.
- Kayıtlarının kapatılmasından sonra, her iki kullanıcı tarafından SBİF 'nın kalan nüshaları Bölge Müdürlüğüne verilir.
- Bölge içi satışlardan sonra kullanıcılar tarafından;
 - a) Yıllık Stok Bildirim Formuna
 - b) Envanter Defterine,
 - c) Üretim, montaj ve demontaj konusunda faaliyet gösteren kullanıcılar tarafından Üretim Takip Formuna işlenir.
- Bu kayıtlar Bölge Müdürlükleri ile Bölge Gümrük Müdürlüklerinin incelemesine sunulacak şekilde hazır bulundurulur.
- SBİF 'nın son nüshalarını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş (5) işgünü içerisinde Bölge Müdürlüğüne getirmeyen kullanıcıların diğer işlemleri işleme konulmaz.

9.8. S.B ‘de; DEFTERLER, MUHASEBE İŞLEMLERİ

Serbest bölgede, Tekdüzen Hesap Planı uygulanır.

S.B ‘de muhasebe kaydı yaparken, işlem günü T.C Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınır. “T.L” ’sına çevrilerek muhasebe kayıtları yapılır.

Serbest bölge, adresli olmayan faturanın muhasebe işlemi yapılmaz.

Faturalarda noter onayı bulunmak zorundadır.

Serbest bölgede bankada hesap açılması zorunludur. Banka hesapları döviz cinsinden izlenir.

Serbest bölgede, **Ba** ve **Bs** düzenlenmesi zorunludur. Düzenleme haddi 5.000.- TL olarak uygulanır. (396.s.n.VUKGT)

Ba; bir KDV dönemi (ay) içinde serbest bölgeden ve serbest bölge dışından yapılan 5.000.- T.L tutarını aşan mal ve hizmet **alış** faturalarının listelendiği ve düzenlendiği belgedir.

Bs ise; bir KDV dönemi (ay) içinde serbest bölge içinde ve serbest bölge dışına yapılan 5.000.- T.L tutarını aşan **satış** faturalarının listelendiği ve düzenlendiği belgedir.

9.6.1. S.B ‘de; TUTULMASI ZORUNLU DEFTERLER

Serbest bölgelerde “TL” ve yabancı para birimi ile defter tutulabilir.

Defterler yabancı para birimi ile düzenlendiği takdirde, defter kayıtlarına esas alınan yabancı para biriminden beş (5) yıl dönülmez.

Beyannameler ise “TL”’na çevrilerek beyan edilir. Vergilerin ödenmesi, mahsubu ve iadesi “TL” olarak yapılır.

S.B ‘de ticari faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişiler 2005 yılından itibaren herhangi bir hadde bağlı kalınmaksızın, VUK hükümlerine uygun olarak **bilanço esasına göre defter** tutar.

Bilanço esasına göre tutulacak defterler;

- Yevmiye Defteri (*Günlük Defter*),
- Büyük Defter (*Defter-i Kebir*),
- Envanter defteridir.

Defterler Maliye Bakanlığının yetki verdiği anlaşmalı matbaalarda basılır ve noter tarafından onaylanır.

Envanter defterleri noterden ayrıca, S.B. Müdürlüğüne de onaylatılır.

Dönem Sonlarında defterler S.B. Müdürlüğüne ibraz edilir.

(345.s.n.VUKGT. Md.4) ve (348.s.n.VUKGT)

9.6.2. S.B ‘den; İTHALAT VE MUHASEBE İŞLEMLERİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren yerli ya da yabancı bir firma Türkiye dışından ve Türkiye den mal ithal edebilir.

Türkiye deki ithalat mevzuatı serbest bölgelerde geçerli değildir.

Serbest bölgeler aynı zamanda Transit Ticaret sahaları kapsamındadır.

Türkiye den serbest bölgeye mal satışı yapılması halinde,

- Serbest bölgedeki firma için bu işlem ithalattır. Türkiye deki ithalat muhasebe işlemleri uygulanır. Farklı olarak serbest bölgedeki fon kesintileri de ithalat maliyetine ilave edilir.
- Türkiye deki firma için ise ihracattır.

9.6.3. S.B ‘den; MAL İHRACATI VE MUHASEBE İŞLEMLERİ

Serbest bölgede faaliyet gösteren yerli ve yabancı bir firma Türkiye ye ya da Türkiye dışındaki ülkelere mal ihraç edebilir.

Serbest bölgeden Türkiye ye mal satışı halinde,

- Serbest bölgedeki firma için ihracat işlemidir. Türkiye deki ihracat muhasebe işlemleri uygulanır. Farklı olarak serbest bölgedeki fon kesintileri de ihracat maliyetine pazarlama gideri olarak ilave edilir.
- Serbest bölge dışındaki firma için ise ithalattır.